

Pavel Koblasa

Archiv knížat Blücher von Wahlstatt

Chce-li se někdo i v dnešních uspěchaných časech seznámit s konzervativním a přitom dodnes efektivně fungujícím archivním systémem, měl by navštívit některý z archivů, jenž se nachází na území bývalého Pruského království. Díky vysoce odborné a precizní péči „pruských“ archivářů se podařilo ochránit a přehledně zinventarizovat písemnosti řady významných šlechtických rodin a institucí, které se věnovaly šlechtickým záležitostem. Úroveň pruského archivnictví si ukážeme na příkladu knížecí rodiny Blücherů, z níž se celoevropsky v éře napoleonských válek proslavil především pruský vojevůdce Gebhard Lebrecht kníže Blücher von Wahlstatt přezdívaný „Marschall Vorwärts“. Blücherové ve středověku působili v Pomořanech, Meklenbursku a Holštýnsku. Postupně se rozčlenili do více rodových linií – např. Haus Falkenberg, Blücher-Fincken, Wasdow, Bobbin-Quitzenow, Bussewitz, Sukow, Teschow, Poggelow

a další. Zmíněný rod není neznámý ani v českých zemích, neboť zde jeho příslušníci po dvě staletí vlastnili ve Slezském vévodství panství Raduň (Radun, 1.552 ha) a Bravantice (Brosdorf, 2.798 ha).

Rodinný archiv Blücherů (*Familienarchiv Blücher von Wahlstatt*) je uložen v braniborském zemském archivu (*Brandenburgisches Landeshauptarchiv*) sídlícím v Potsdamu. Větší část písemností byla do archivu převezena v roce 1950 z rodového sídla Kampehl (okres Ruppín), roku 1962 došlo k celkové inventarizaci fondu. Tento rodinný archiv sestává ze spisového materiálu z let 1740-1945 rozděleného do dvou částí. První celek obsahuje spisy k rodovému majetku (berlínské domy 1740-1891, statky Gross-Ziethen 1809-1850, Krieblowitz 1820-1889, Raduň 1863-1896, Wahlstatt 1849-1888, Germakowka 1880-1881, Stramberg 1869-1885 a Hammer-Borni 1819), druhá část sestává z rodinných dokladů a korespondence. Ze silésik lze upozornit na spisy číslo 57 (podmínky pro prodej statku Raduň, 1893), 97 (dělení pozůstalosti po knížeti Gebhardu Lebrechtovi, 1822-1823), 113 (svatební smlouva Gebharda knížete Blüchera a Marie hraběnky Larisch von Moennich, 1832), 227 (dopisy knížete Gebharda jeho ženě Marii rozené princezně Lobkowitzové o účasti v prusko-rakouské válce, 1866).

Maršálova písemná pozůstalost se dnes nachází v pruském tajném státním archivu (*Geheimes Staatsarchiv – Preussischer Kulturbesitz*), který působí v příjemné budově postavené roku 1924 v berlínské čtvrti Dahlem. V nevelkém osob-

ním fondu najdeme především testamenty, vojenskou a rodinnou korespondenci, materiály k dějinám některých pruských pluků. Vše z let 1761-1817. Ve stejném archivu nelze opomenout ani materiály týkající se rodu Blücherů, jež jsou součástí fondů ústředních institucí Pruského království, konkrétně ministerstva spravedlnosti (*Justizministerium*), ministerstva vnitra (*Ministerium des Innern*), ministerstva královského domu (*Ministerium des Königlichen Hauses*) a úřadu herolda (*Heroldsamt*).

Tam najdeme kupříkladu materiály k povýšení do knížecího stavu. Dne 3. června 1814 povýšil pruský král Fridrich Vilém III. polního maršála Blüchera do knížecího stavu, dne 18. října 1861 byl knížecí titul rozšířen na všechny mužské členy rodu. Spolu s maršálem Blücherem byli roku 1814 stavovsky povýšeni také státní kancléř Hardenberg a generálové Yorck, Kleist, Bülow, Gneisenau, Tauentzien. V knížecím diplomu pro G. L. Blüchera se mezi zásluhami mimo jiné uvádí: „... *Náš paměťhodný polní maršál von Blücher se zasloužil ve šťastně a slavně ukončeném boji za vlast a za velkou a svatou věc Pruska, Německa a všech spojeneckých mocností, také o Nás a Naši monarchii* ...“. Dne 11. listopadu 1814 věnoval panovník maršálu Blücherovi sekularizované statky Krieblowitz, Zirkwitz, Gross-Zauche, Tarnast, Schawoyne a Lutzine v pruském Slezsku. Tamější državy obnášely výměru 1.337 hektarů. Blücherové si založili také rodový fideikomis – 1848 Krieblowitz, 1868 Wahlstatt a Strachwitz se dvěma domy v Berlíně (Pariser

Platz Nr. 2, Königgrätzer Strasse Nr. 140). Od devadesátých let 19. století vlastnil kníže Gebhard (+ 1916) žijící jinak dlouhodobě v Londýně ostrov Herm v průlivu La Manche. Německý tisk mu vyčítal, že se chová vůči Prusku krajně nepřátelsky.

Přehled představitelů knížecího rodu Blücher von Wahlstatt:

Gebhard Lebrecht (16. XII. 1742 – 12. IX. 1819)
 Gebhard (14. VII. 1799 – 8. III. 1875), vnuk předešlého
 Gebhard (18. III. 1836 – 12. VII. 1916)
 Gebhard (9. VII. 1865 – 19. VIII. 1931)
 Gustav (29. VIII. 1866 – 25. VIII. 1945), bratr předešlého
 Hugo (12. X. 1913 – 8. I. 1948), synovec předešlého
 Alexander (16. VI. 1916 – 17. IX. 1974), bratr předešlého
 Nikolaus (*25. VII. 1932), bratranec předešlého

V Neubrandenburgu se uskutečnil dne 7. června 1890 rodinný den Blücherů, kam dorazilo 21 příslušníků rodu s manželkami. Na tomto setkání se ustavil rodinný spolek v čele s pětičlennou radou, které zprvu předsedal rytmistr Hans von Blücher (1823-1906) z linie Sukow, syn Hanse von Blüchera a Wilhelminy rozené von Schack. Postupně se počet členů rozrostl na 54 před první světovou válkou, kdy spravoval z odkazů vytvořené nadace disponující jměním v úhrnné výši 293.400 marek. Sdružení si kladlo za cíl podporovat soudržnost rodiny, hlásit se ke křesťanským tradicím a chránit dobré jméno rodu. Tou dobou bychom našli Blüchery v Pomořanech, Meklenbursku, Slezsku, Západním Prusku, ale také ve Velké Británii, Dánsku, Mexiku, Argentíně či Maroku.

Prameny:

- Brandenburgisches Landeshauptarchiv, Rep. 37 Familienarchiv von Blücher.
- Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz (dále „GStA PK“), I. HA Rep. 100 Ministerium des Königlichen Hauses, Nr. 4098, 4099, 4498.
- GStA PK, I. HA Rep. 176 Heroldsamt, Nr. 375.
- GStA PK, VI. HA Rep. 92 Nachlass Blücher.

Literatura:

- Ulrich von BLÜCHER, Neueste Geschichte der Familie von Blücher von 1870 bis 1914, Schwerin 1914.
- Ute DIETSCH, Familienarchive und Nachlässe im Geheimen Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, Berlin 2008.
- Genealogisches Handbuch des Adels. Fürstliche Häuser, Band V., Limburg an der Lahn 1959.
- Genealogisches Handbuch des Adels. Fürstliche Häuser, Band XI., Limburg an der Lahn 1980.
- Harriet HARNISCH – Werner HEEGEWALDT, Übersicht über die Bestände des Brandenburgischen Landeshauptarchivs, Teil I/1, Berlin 2010.
- Ernst Heinrich KNESCHKE, Neues allgemeines Deutsches Adels-Lexicon, I. Band, Leipzig 1859.
- Alfred Freiherr von KRANE, Wappen- und Handbuch des in Schlesien (einschliesslich der Oberlausitz) landgesessenen Adels, Görlitz 1901-1904.
- Georg VOLGER, Handbuch des Grundbesitzes im Deutschen Reiche. Provinz Schlesien, Berlin 1892.
- Jan VOŽENÍLEK, Předběžné výsledky československé pozemkové reformy. Země Moravsko-slezská, Zprávy Státního pozemkového úřadu, roč. III., Praha 1930.
- Friedrich WIGGER, Geschichte der Familie von Blücher, I.-II. Band, Schwerin 1870-1879.
- Leopold von ZEDLITZ-NEUKIRCH, Neues preussisches Adels-Lexicon, I. Band, Leipzig 1836.

Pozn. red.: reprodukce portétu za stránek <http://www.nndb.com/people>